

Artskydd i skogen

Handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket

Webbinarium
augusti 2016

Om du behöver teknisk hjälp: ring Carmela tel. 076-1151674

Program

Regelverk, tillsyn

Frågor

Riktlinjerna

Frågor

Paus 10 min

Bedömningar

Frågor

Underlag, dialog

Ett exempel

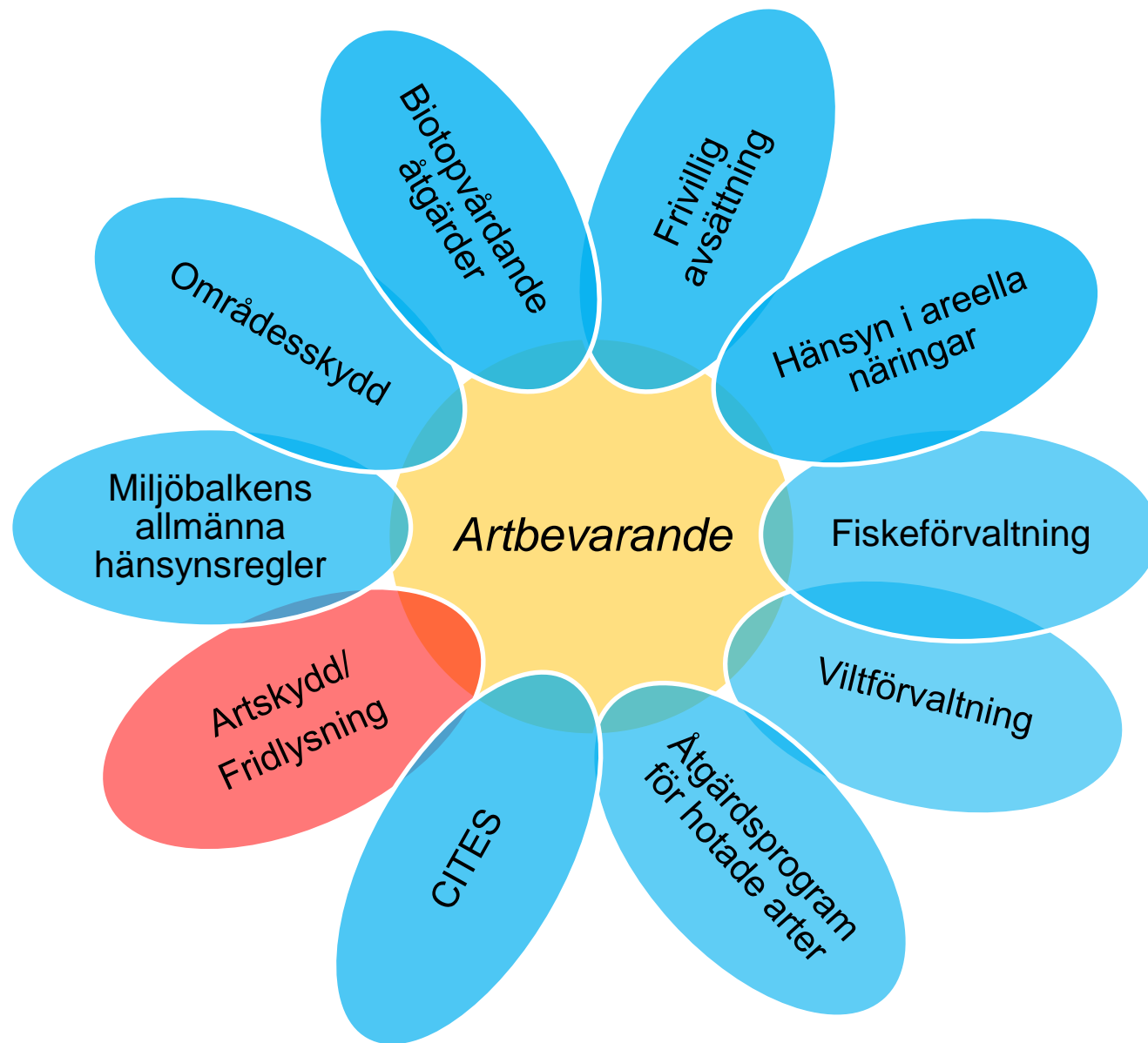
Frågor

Avslutning

Projekt artskydd i skogen

Ett gemensamt projekt Naturvårdsverket – Skogsstyrelsen med medverkan från länsstyrelserna. Målet har varit att

- lösa svårigheter och oklarheter vid ärendehandläggning i gränssnittet artskydd och skogsbruk,
- tydliggöra Skogsstyrelsens och länsstyrelsernas respektive tillsynsansvar när det gäller artskydd i skogsbruket,
- ta fram underlag och metoder för en rättssäker ärendehandläggning.

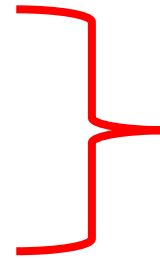

Varför artskydd?

- FN:s konvention om biologisk mångfald samt bl a. Bernkonventionen

- EU:s fågeldirektiv
- EU:s art- och habitatdirektiv

Natura 2000
Strikt artskydd

- I Sverige genomfört i miljöbalken och artskyddsförordningen

Art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet

- Fågeldirektivet (2009/147/EG) omfattar alla fåglar som lever vilt inom EU:S gränser.
- Art- och habitatdirektivet (92/43/EEG) kompletterar fågeldirektivet och omfattar djur och växter som ur ett europeiskt perspektiv behöver skyddas.
- Natura 2000-områden är områden som skyddar livsmiljöer för fåglar och andra arter enligt direktiven.

Art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet

Syfte

- Bidra till bevarandet av biologiska mångfalden
- Genomföra EU:s naturvårdspolitik (konventioner)

Mål

- Bevara eller återställa gynnsam bevarandestatus (GYBS); se 16 § områdesskyddsförordningen

Centrala begrepp

- Kontinuerlig ekologisk funktion
- Gynnsam bevarandestatus

Art- och habitatdirektivet

Fågeldirektivet

- Direktiven innehåller direkt skydd för arter oavsett var de finns.
- Det skyddet är i Sverige uttryckt i 4 och 7 §§ i artskyddsförordningen.

Fridlysning enligt 4 och 7 §§ artskyddsförordningen:

4 § 1 p. AVSIKTLIGT fånga eller döda djur,

4 § 2 p. AVSIKTLIGT störa djur, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder,

4 § 3 p. AVSIKTLIGT förstöra eller samla in ägg och

4 § 4 p. SKADA eller FÖRSTÖRA djurs fortplantningsområden eller viloplatser.

7 § p. AVSIKTLIGT plocka, samla in, skära av, dra upp med rötterna eller förstöra växter i deras naturliga utbredningsområde i naturen

Artskyddet och areella näringar

Fridlysningen enligt 4 och 7 §§ gäller **även** pågående markanvändning och areella näringar. Men orimligt med prövning av varje enskild åtgärd enligt kommissionen:

- Ej skydd av varje individ.
- **Men** åtgärder ska inte påverka artens bevarandestatus.

FRÅGOR?

Miljöbalken

Miljöbalkens övergripande mål är att främja hållbar utveckling.

Miljökvalitetsmålen är en vägledning till hur det övergripande målet ska tillämpas.

2 kap. De allmänna hänsynsreglerna

- De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. gäller för alla som bedriver, avser att bedriva, eller har bedrivit en verksamhet, eller åtgärd, som kan vara av betydelse för människors hälsa eller miljön.
- Reglerna riktar sig i första hand till verksamhetsutövare eller den som vidtar en åtgärd.
- Reglerna gäller även vid myndigheternas prövning och tillsyn som grund för bedömning om tillåtlighet och villkor.

2 kap. De allmänna hänsynsreglerna

- Omvänd bevisbörda (2:1)
- Kunskapskravet (2:2)
- Försiktighetsprincipen (2:3)
- *Val av produkter (2:4)*
- *Hushållning och kretslopp (2:5)*
- Val av plats (2:6)
- Skälighetsavvägning (2:7)

Anmälan om samråd enligt 12 kap 6 § miljöbalken

”Kan en verksamhet eller en åtgärd som inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i denna balk komma att väsentligt ändra naturmiljön, skall anmälan för samråd göras hos den myndighet som utövar tillsynen enligt bestämmelser i 26 kap. eller bestämmelser som har meddelats med stöd av samma kapitel.”

Samråd om arthänsyn

Med skador och olägenhet för miljön avses inte endast påverkan p.g.a. utsläpp eller andra störningar, utan även sådant som utarmande av värdefulla natur- och kulturmiljöer eller den biologiska mångfalden, eller misshushållning med naturresurser, energi och material.

När ska 12:6-samråd göras?

- Verksamheter och åtgärder som kan komma att väsentligen ändra naturmiljön ska anmälas för samråd enligt 12 kap 6 § MB.
- Fungerande egenkontroll och god planering av verksamhetsutövaren kan innebära att en åtgärd som normalt sett innebär en väsentlig ändring av naturmiljön inte behöver anmälas då åtgärden anpassats för att inte orsakar någon skada eller endast orsakar en försumbar skada.

Föreläggande

12 kap 6 § fjärde stycket MB:
Om det för att begränsa eller motverka skada på naturmiljön behövs bindande krav får myndigheten besluta om ett föreläggande.

Ersättning

Förelägganden och förbud enligt 12:6 ger rätt till ersättning

- om pågående markanvändning avsevärt försvåras.
- Men inte för att följa miljöbalkens hänsynsregler.

Skogsvårdslagen

Skogsbruksåtgärder på skogsmark

- Avverkning, gallring, röjning, plantering, byggande av skogsbilväg m m.
- Avverkning i fjällnära skog och i ädellövskog kräver alltid tillstånd.

30 § SVL ”hänsynsparagrafen”

- Den hänsyn som ska tas till naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen vid skötsel av skog.
- Gäller vid all skötsel av skog, alltså även vid gallring, röjning, plantering etc.

Intrångsbegränsningen

- Föreskrifter med stöd av 30 § får inte vara så ingripande att den pågående markanvändningen avsevärt försvåras.
- Upp till denna nivå är skogsägaren skyldig att tåla ett intrång utan ersättning.

Hänsyn till naturvården

Hänsyn till naturvården ingår i Skogsstyrelsens föreskrifter och allmänna råd till SVL, bl a:

- Trädslagsblandning
- Träd, döda träd, trädsamlingar
- Hyggesstorlek
- Skogsbilvägar
- Hänsynskrävande biotoper
- Skyddszoner
- Arthänsyn

Hänsyn till arter

7 kap 19 § SKSFS:

”Skador till följd av skogsbruksåtgärder ska förhindras eller begränsas i livsmiljöer och på substrat där det förekommer prioriterade fågelarter, vilka framgår av bilaga 4, samt arter markerade med N och n i bilaga 1 till artskyddsförordningen (2007:845) eller som betecknas som akut hotade, starkt hotade, sårbara eller nära hotade. I artskyddsförordningen finns regler om artskydd. (SKSFS 2013:2)”

Fåglar

- I föreskrifterna till 30 § SVL finns de fågelarter som ska prioriteras:
 - Bilaga 1 enligt fågeldirektivet
 - Rödlistade
 - Negativ populationsutveckling

Tillsyn enligt miljöbalken

- Skogsstyrelsen har tillsyn enligt 12:6 vad gäller skogsbruksåtgärder.
- Länsstyrelsen har tillsyn av artskyddsförordningens bestämmelser.
- Generalläkaren har tillsyn över försvarets verksamheter, både skogsbruksåtgärder och artskydd.

Samarbete i tillsynen

Prop. 1997/98:45:

”Det finns skäl att understryka att tillsynsmyndigheterna och andra kommunala och statliga organ skall samarbeta för att uppnå största möjliga kostnadseffektivitet och på bästa sätt söka uppnå miljöbalkens syften.

Samarbete skall alltså ske i den utsträckning det främjar tillsynsverksamheten”.

Tillsyn vid överträdelser

- Tillsynsansvaret vid överträdelser i skogen är fördelat på samma sätt som i den förebyggande tillsynen i 12:6-samråd.
- Tillsynsmyndigheten är skyldig att anmäla misstanke om brott.
- Förutom anmälan kan tillsynsmyndigheten besluta om föreläggande för att åstadkomma rättelse.

FRÅGOR?

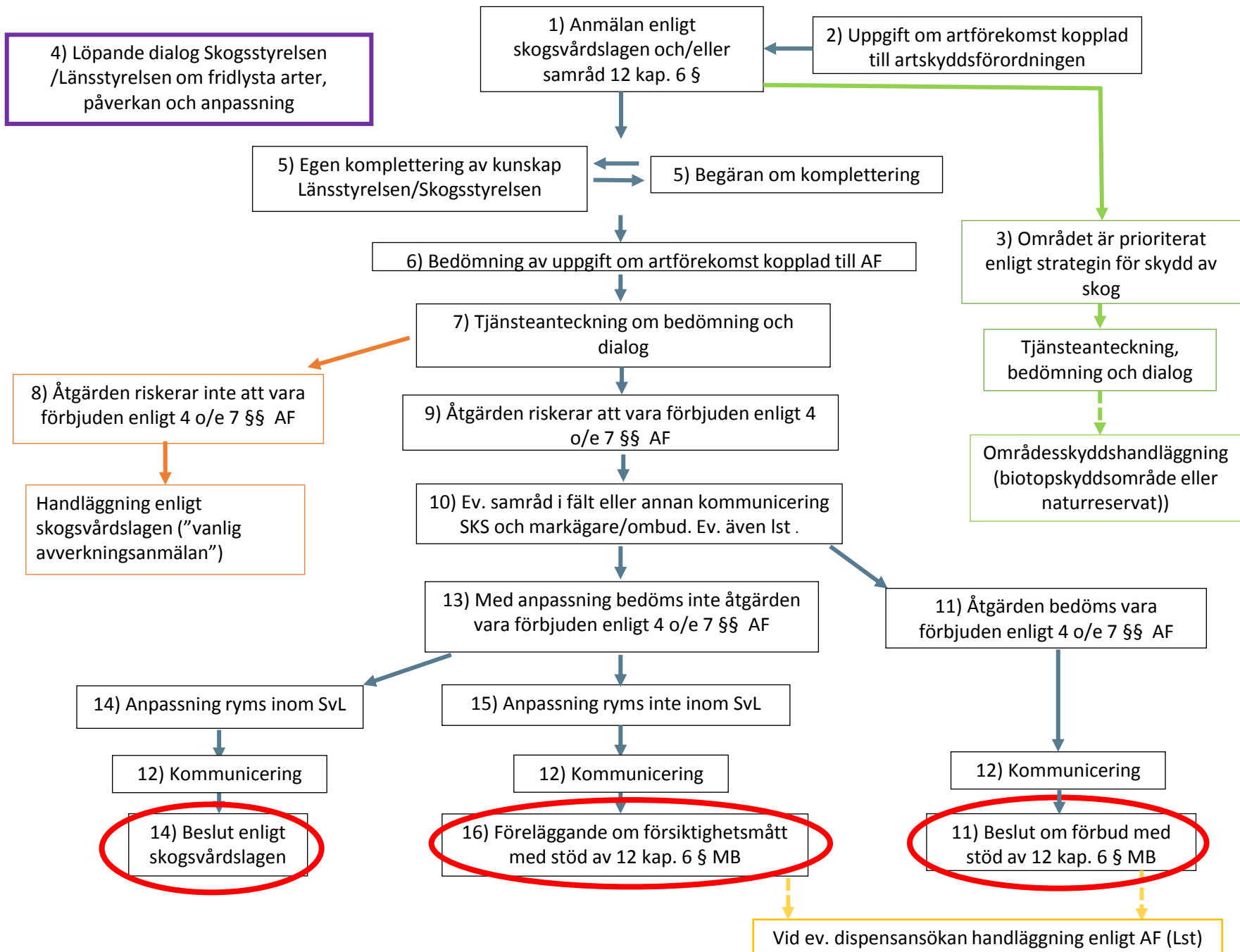
Riktlinjer för hantering av artskyddsärenden i skogsbruket

- Regelverken och våra tolkningar
- Flödesschema och riktlinjer för handläggning
- Stöd för bedömningar
- Exempel

Utgångspunkter

- Målet är att undvika negativ påverkan på fridlysta arter.
- Använd både skogsvårdslagen och miljöbalken i ärenden.
- Artskyddet är ett gemensamt ansvar för Skogsstyrelsen och Länsstyrelsen.
- Myndigheterna ska dokumentera bedömningar och fatta beslut.
- Kompletteringar av underlag kan begäras in.
- Områdesskydd om området är prioriterat.

FRÅGOR?

Paus

Bedömning av artuppgift

- Rimlighet
- Aktualitet
- Risk

Bedömning av om artskyddsförordningens förbud aktualiseras

Beror på

- artens bevarandestatus
- åtgärdens påverkan på områdets kontinuerliga ekologiska funktion för arten i fråga.
- Samt förstås vilken åtgärd det handlar om.

Bevarandestatus

- Populationsutveckling
- Naturligt utbredningsområde
- Tillräckligt stor livsmiljö

Kontinuerlig ekologisk funktion

- Ingreppet få inte vara så stort att området förlorar sin funktionalitet för arten.
- För att bedöma behöver man därför också bedöma det omgivande landskapet.

Bedömning om anmälan är komplett

Finns alla uppgifter i anmälan för att kunna ta beslut?

- Står det vilka arter som finns?
- Vilka bedömningar som gjorts?
- Vilka försiktighetsmått som avses tas?

Bedömning av inventering

- Är inventeringen utförd med tillräckligt bra metodik, exempelvis som naturvärdesinventering (NVI) enligt svensk standard?
- Om inventering inte genomförts med gängse inventeringsmetodik, har tillräckligt antal besök och tid använts för ändamålet?
- Är inventeringen genomförd under rätt säsong?
- Är inventeringen utförd av någon som har tillräcklig kompetens, t.ex. artkunskap?

FRÅGOR?

Vägledning om arter

- Artfaktablad
- Vägledningar fågelhänsyn
- Natura 2000-vägledningar
- Åtgärdsprogram för hotade arter
- Artportalen
- Svensk fågeltaxering
- Den virtuella floran
- Fåglarna i Sverige

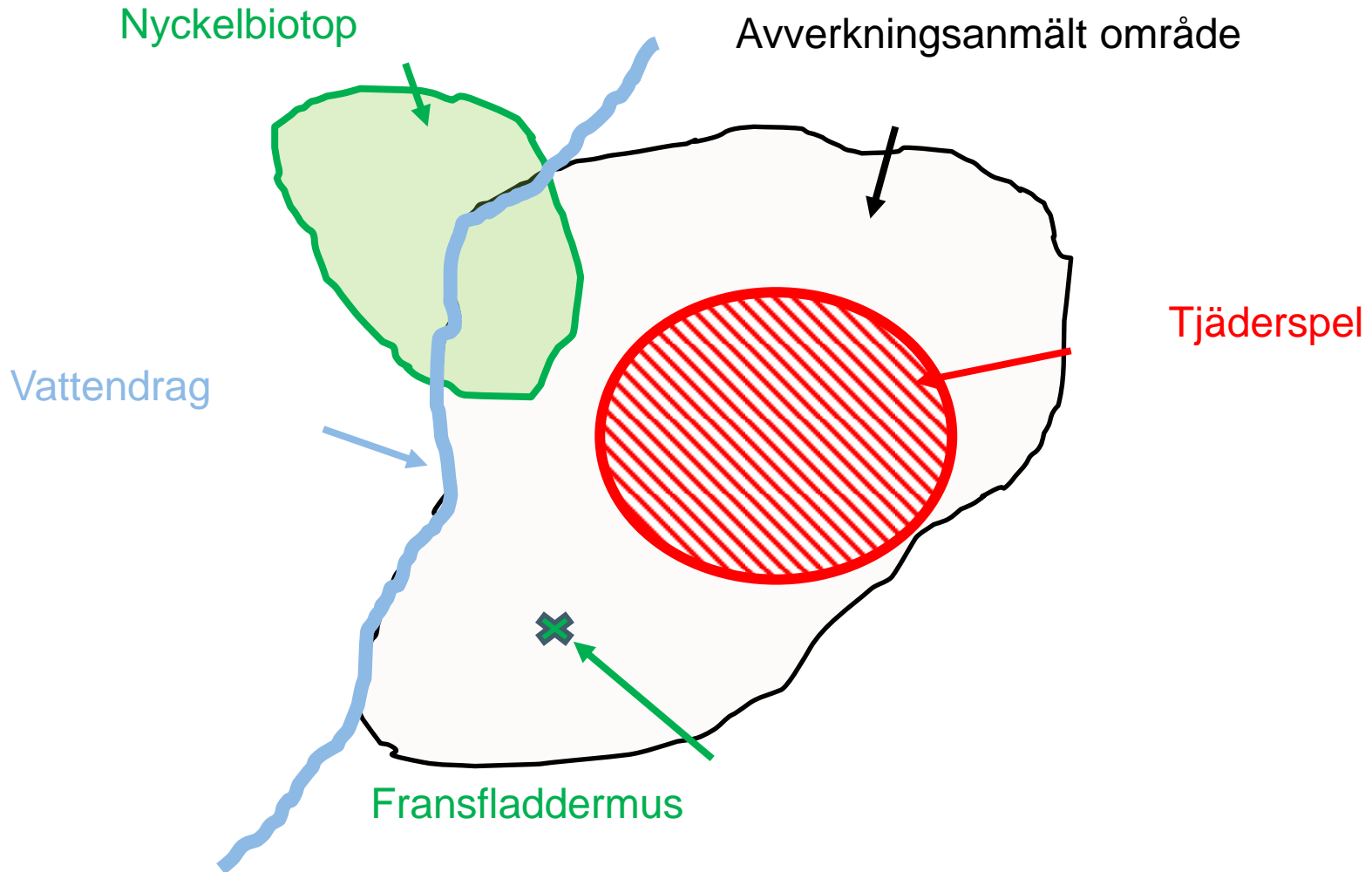
Gynnsam bevarandestatus och kontinuerlig ekologisk funktion

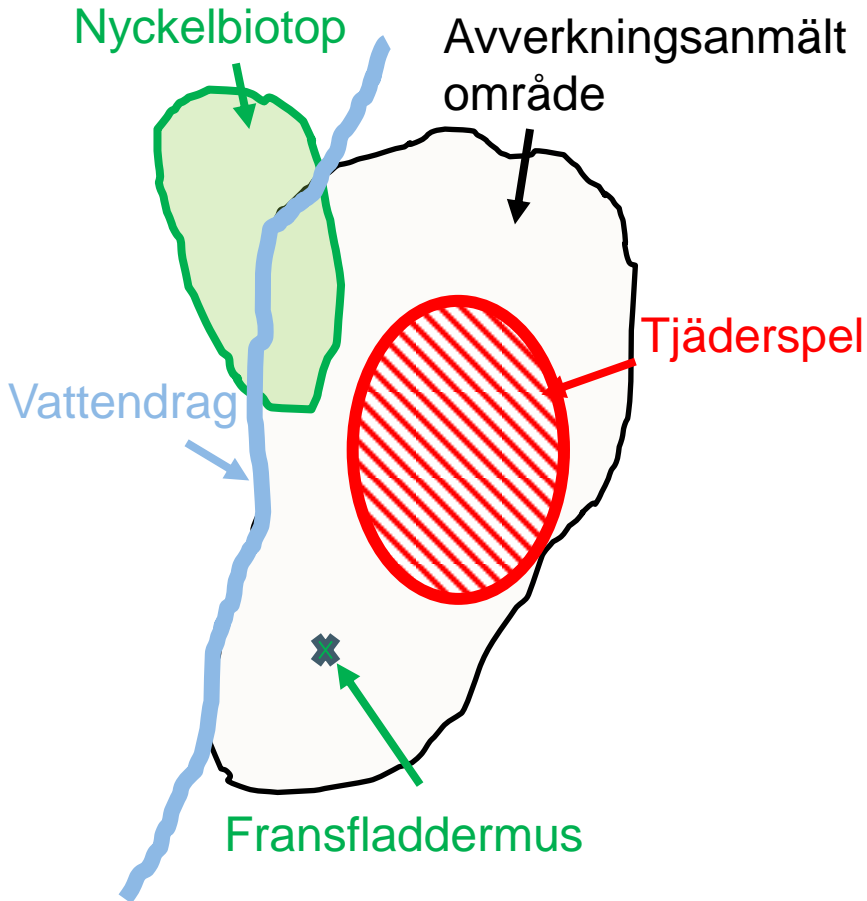
- Handbok för artskyddsförordningen
- Artikel 17: Arter & naturtyper i habitatdirektivet – bevarandestatus i Sverige 2013.
- Kommissionens vägledning om artikel 12.

Ett exempel

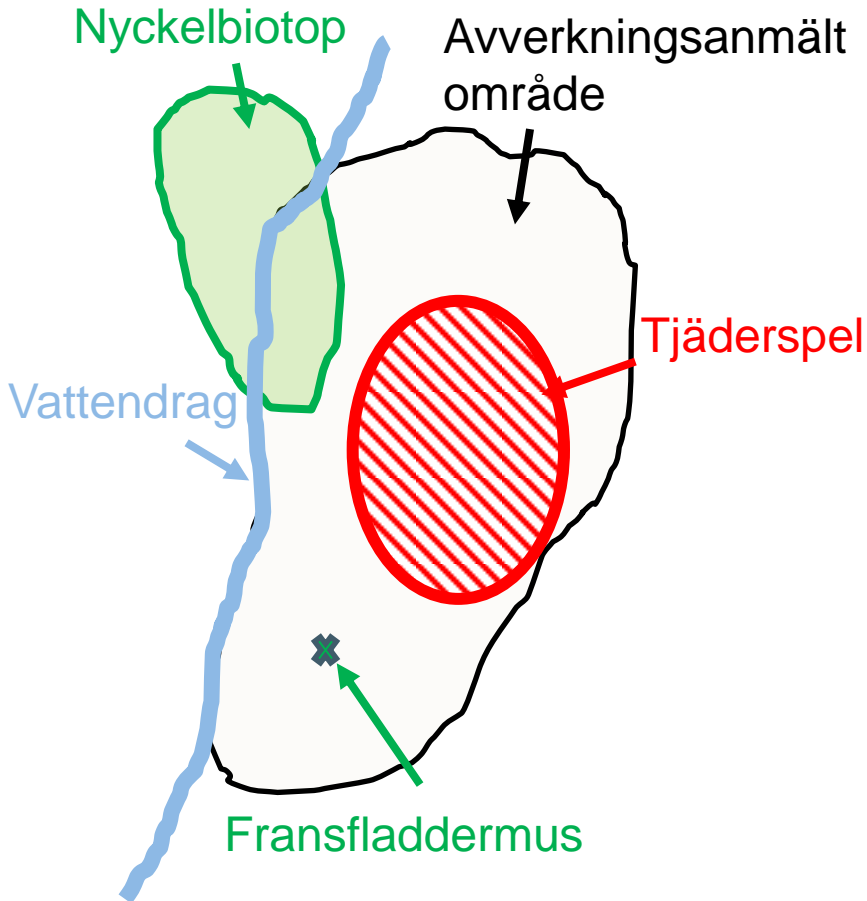

Ett exempel: Kunskapsinhämtning

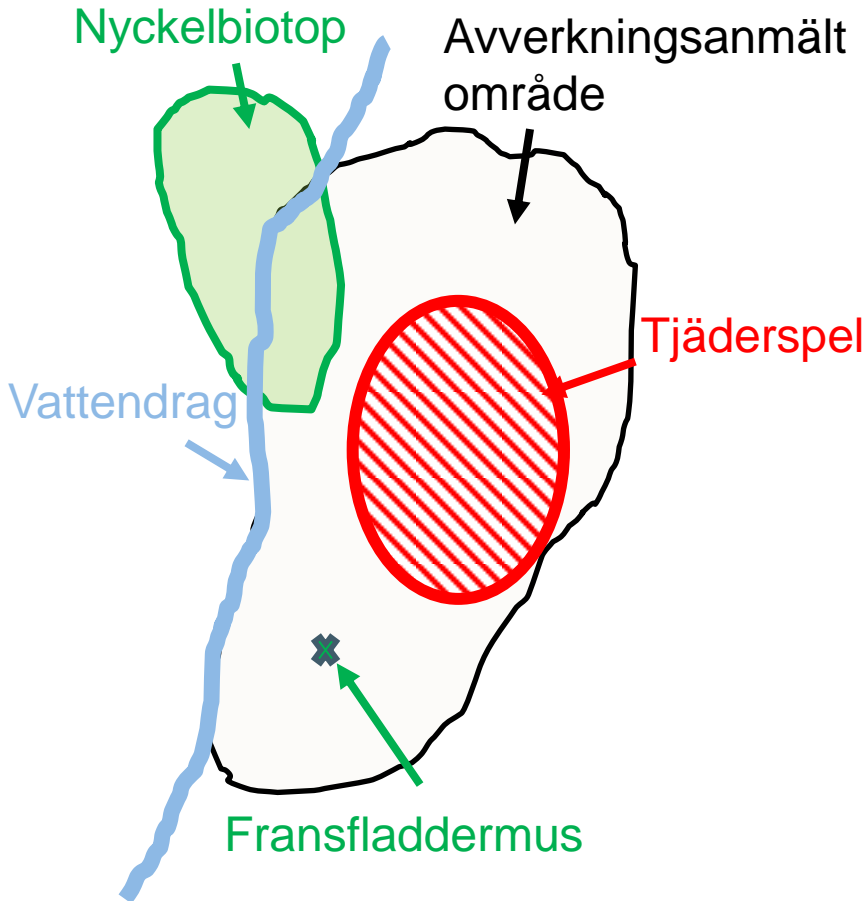
- Tjäder har diskuterats tidigare med Länsstyrelsen och man bedömer gemensamt att arten har gynnsam bevarandestatus, men att den minskar i länet.
- I artfaktabladet för fransfladdermus står att den är rödlistad som sårbar och har speciella miljökrav och minskat kraftigt.
- Avverkning och överföring av lövskog till granskog, särskilt utefter vattendrag, anges som hot.

Ett exempel: Handläggning

- Konsulenten informerar markägare/ombud om artuppgifterna och begär kompletterande försiktighetsmått.
- Konsulenten mejlar anmälan och sin art-uppgifter till länsstyrelsen.

Ett exempel: Komplettering och mer kunskap

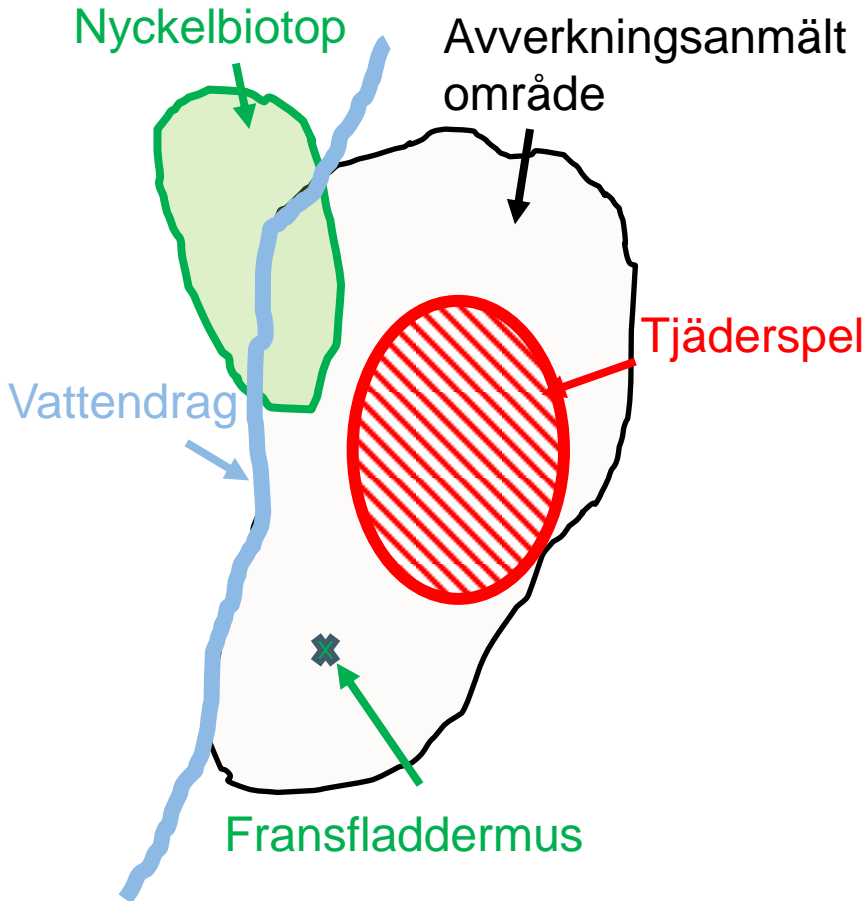
Komplettering:

- Ingen hänsyn till tjäder.
- Mycket impediment.
- Grova lövträd generellt ska sparas för fransfladdermusen.

Länsstyrelsen:

- Tjäderspelet är viktigt för kontinuerlig ekologisk funktion.
- Fransfladdermusen finns i hela länet, men enligt art. 17-rapporteringen har den dålig status och negativ trend.

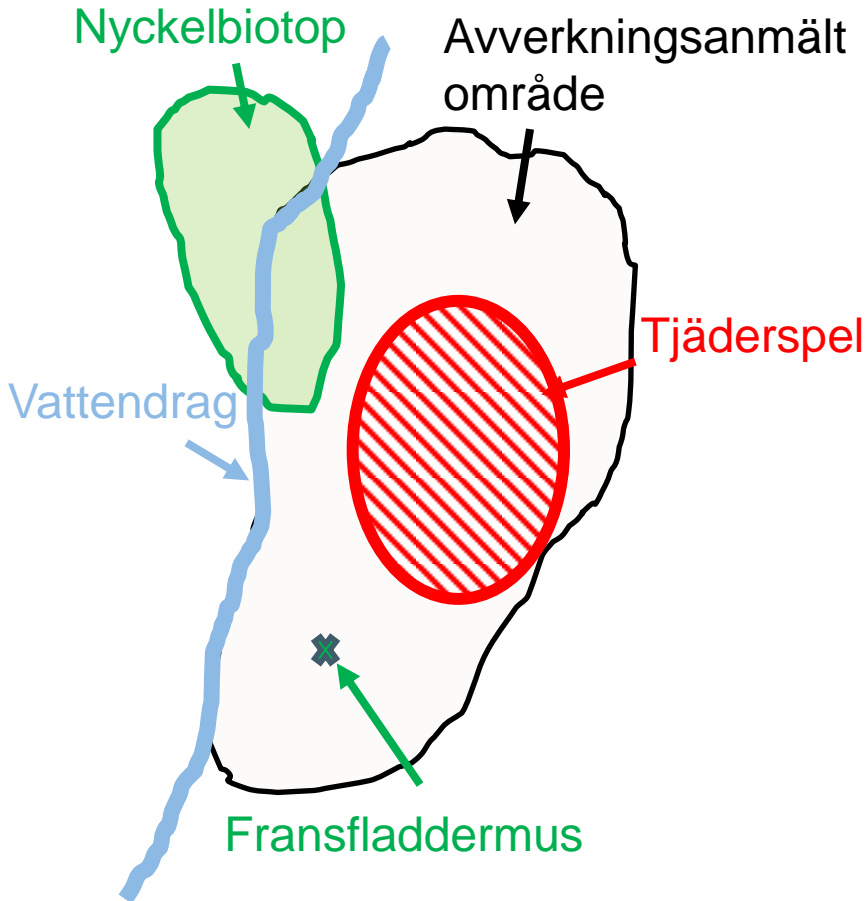
Ett exempel: Gemensam bedömning

Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen överens:

- Försiktighetsmått för fransfladdermus är tillräckliga i kombination med övriga försiktighetsmått.
- Försiktighetsmått tillsammans tillräckliga för tjäder.

Ett exempel: Tjänsteanteckning och beslut

- Konsulenten gör en tjänsteanteckning med vad som överenskommits i samtalet med Länsstyrelsen och kommunicerar det med ombudet.
- Skogsstyrelsen skriver ett beslut enligt MB 12:6.
- I redogörelsen för ärendet återges försiktighetsmått till vattendrag och nyckelbiotop, samt de kompletterade försiktighetsmått fladdermusen.

FRÅGOR?

Myndighetsdialog – prata med varandra!

Artskyddet är ett gemensamt ansvar.

Dialog för att:

- dela kunskap om olika delar av länet/distriktet och olika arter
- gå igenom aktuella arter
- planera för hur ärenden ska hanteras.

Tack för idag!

Kontakt:

Eva Amnéus Mattisson

Eva.amneus-mattisson@naturvardsverket.se

Tove Thomasson

Tove.thomasson@skogsstyrelsen.se

**Foto:
August
Thomasson**